

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Układ ogólny w sprawie handlu usługami (GATS) — negocjacje w sprawie Sposobu 4 (obecność osób fizycznych)”

(2005/C 286/06)

Dnia 20 stycznia 2003 r. Komisja w piśmie od komisarza Lamy'ego, zgodnie z art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Układ ogólny w sprawie handlu usługami (GATS) — negocjacje w sprawie Sposobu 4 (obecność osób fizycznych)”.

Sekcja ds. Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 20 maja 2005 r. Sprawozdawczynią była **Susanna Florio**.

Na 418. sesji plenarnej w dniach 8 i 9 czerwca 2005 r. (posiedzenie z dn. 8 czerwca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 134 do 1, przy 7 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

Wstęp

EKES nawiązał z Generalną Dyrekcją ds. Handlu Komisji Europejskiej konstruktywną współpracę i dialog na różnych płaszczyznach (konferencje, opinie, spotkania instytucjonalne). Szczególnie Pascal Lamy, jako członek poprzedniej Komisji, podczas swojej kadencji wielokrotnie spotykał się z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym na rozmowach poświęconych zagadnieniom handlu światowego i praw człowieka w ramach negocjacji WTO.

EKES przedkłada swój projekt opinii na temat negocjacji GATS w sprawie Sposobu 4, które w ramach bieżących negocjacji WTO na temat otwarcia światowego rynku usług są uznawane za jeden z kluczowych elementów. Swobodny przepływ usług zarówno wewnątrz Unii Europejskiej, jak i poza jej granicami, jest słusznie uważany za jeden z potencjalnych instrumentów służących ożywieniu gospodarki i zwiększeniu zatrudnienia. Bardziej dokładna analiza przeszkód i ryzyka może pozwolić na zrównoważony rozwój tego sektora, w zrównoważonych ekonomicznie i społecznie ramach nowych porozumień międzynarodowych.

Kwestia tymczasowego pobytu osób działających w imieniu przedsiębiorstwa lub spółki, świadczącej usługi w innym państwie, w którym nie ma siedziby, musi pozostać przedmiotem dyskusji w odniesieniu zarówno do państw rozwijających się, jak i Państw Członkowskich UE.

1. Układ ogólny w sprawie handlu usługami

1.1 Układ ogólny w sprawie handlu usługami (GATS) został wynegocjowany podczas Rundy Urugwajskiej (1986-1994) i wszedł w życie na początku 1995 r., gdy Światowa Organizacja Handlu (WTO) została następczynią Sekretariatu GATT. Już w latach osiemdziesiątych, gdy bardzo intensywnie wzrastał sektor usług (około dwie trzecie PKB i zatrudnienia w UE), zwiększał się ich przepływ i coraz trudniejsze było określenie granicy między produktami i usługami, powszechne stało się przekonanie, że konieczne są pewne wielostronne uregulowania w zakresie handlu usługami. Eksport produktów wymaga coraz częściej również eksportu usług, takich jak instalacja/montaż, szkolenie lub obsługa klienta. Również tendencja

urynkowienia usług świadczonych przez monopolistyczne przedsiębiorstwa państwowe lub lokalne, takie jak dostarczanie prądu, telekomunikacja, komunikacja podmiejska lub kolejowa, otworzyła dla międzynarodowego przepływu usług nowe interesujące rynki⁽¹⁾. Chociaż głównym celem jest liberalizacja handlu usługami, GATS nie zmusza żadnego z członków do liberalizacji wykraczającej poza zakres uznany przez nich za stosowny. Ponadto istnieje możliwość ograniczania zasady największego uprzywilejowania, jak również zasady traktowania narodowego zagranicznych usługodawców. Jednocześnie ustalone jest również prawo do regulacji rynków usług i wydawania w tym zakresie nowych przepisów. Zasadniczo żadna branża nie jest wykluczona, z wyjątkiem tych, w których usługi są świadczone w ramach „wykonywania funkcji publicznych”⁽²⁾.

2. Sposoby dostarczania usług

2.1 Powiązania pomiędzy poszczególnymi sposobami

2.1.1 Zgodnie z art. I ust. 2 GATS „handel usługami” jest zdefiniowany jako świadczenie usług:

a) z terytorium jednego kraju członkowskiego na terytorium któregośkolwiek innego kraju członkowskiego;

⁽¹⁾ Patrz: prace Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego podczas prezydentury holenderskiej, 2004 r., i następujące dokumenty; opinia EKES-u z dn. 17 października 2001 r. (Dz.U. C 36 z 8.2.2002 r., str. 85) w sprawie przygotowań do IV konferencji ministerialnej WTO: stanowisko EKES-u; opinia EKES-u w sprawie: „Europejski przemysł lotniczy: od wspólnego rynku do wyzwań globalnych” z dn. 26 stycznia 2000 r. (Dz.U. C 75 z 15.3.2000 r., str. 4); opinia EKES-u w sprawie Zielonej księgi w sprawie usług użyteczności publicznej z dn. 11 grudnia 2003 r. (Dz.U. C 80 z 30.3.2004 r., str. 66); opinia EKES-u zatytułowana „O WTO z ludzka twarzą: propozycje EKES-u” z 26 marca 2003 r. (Dz.U. C 133 z 6.6.2003 r., str. 75).

⁽²⁾ Usługi te różnią się w zależności od kraju, a ich regulacja leży w kompetencji danego państwa.

- b) na terytorium jednego kraju członkowskiego dla usługobiorcy jakiegokolwiek innego kraju członkowskiego;
- c) przez usługodawcę jednego kraju członkowskiego poprzez obecność handlową na terytorium któregośkolwiek innego kraju członkowskiego;
- d) przez usługodawcę jednego kraju członkowskiego poprzez obecność osób fizycznych z kraju członkowskiego na terytorium jakiegokolwiek innego kraju członkowskiego.

2.1.2 Te sposoby dostarczania usług są zwykle określane jako sposób 1, 2, 3 i 4. Sposób 1 ma miejsce wtedy, gdy usługi są świadczone na odległość (drogą pocztową, faksem, telefonicznie lub przez Internet). W przypadku sposobu 2 konsument udaje się za granicę i tam korzysta z usługi (turystyka jest najczęstszym przykładem tych usług). Sposób 3 dotyczy założenia przedstawicielstwa handlowego na terytorium innego kraju członkowskiego (inwestycja). Ze sposobem 4 mamy do czynienia, jeśli osoby wjeżdżają do jednego z krajów (czasowo), aby świadczyć tam usługi, ponieważ konieczny jest osobisty kontakt z klientem lub usługa po prostu musi być świadczona na miejscu.

2.1.3 Sposoby 3 i 4 są często ściśle ze sobą powiązane. W wielu przedsiębiorstwach najbardziej doświadczeni i wyspecjalizowani pracownicy przemieszczają się pomiędzy filiami w różnych krajach. Ta mobilność wewnątrz przedsiębiorstwa ma duże znaczenie dla skutecznej sprzedaży oferowanych usług. Jednakże sposób 4 może również ułatwiać sprzedaż usług w ramach sposobów 1 i 2. Przykładowo osoby podróżujące służbowo mogą w ramach tego sposobu negocjować i zawierać umowy.

2.1.4 Ze względu na ściśle powiązania pomiędzy tymi dwoma sposobami świadczenia usług, według jednego z badań OECD na temat sposobu 4 GATS, niemal niemożliwe jest oszacowanie skutków makroekonomicznych dalszej liberalizacji tylko jednego ze sposobów np. sposobu 4 dla handlu, wzrostu, miejsc pracy, konkurencji, lepszego zaopatrzenia w usługi i niższych cen dla konsumentów⁽³⁾. Badania wpływu liberalizacji sposobu 4 na handel, wzrost i zatrudnienie są dodatkowo utrudnione przez brak statystyk dotyczących pobytów czasowych w ramach sposobu 4. Właściwie nie chodzi o to, jak duże są korzyści związane ze sposobem 4, lecz o to, jaki rodzaj korzyści można zagwarantować, a jakie negatywne skutki zminimalizować. Liczne przedsiębiorstwa skarżą się na przeszkodę dla działalności handlowej w formie biurokratycznych formalności związanych z wizami i zezwoleniami na pracę.

2.1.5 Sposób 4 GATS dotyczy szczególnej formy przepływu osób o trzech zasadniczych cechach: 1) jest przede wszystkim ograniczona w czasie; 2) decyzję o niej podejmuje usługodawca

i określa jej cel; 3) nie definiuje ona, ani nie chroni praw pracowników świadczących pracę na rzecz pracodawcy, które mogą zostać uregulowane przez każde państwo przyjmujące pracownika należące do WTO. Migracja zarobkowa w ramach sposobu 4 GATS jest migracją przejściową z inicjatywy usługodawcy w celu świadczenia usług. Sposób 4 obejmuje ponadto przypadek, w którym usługodawca kieruje pracownika do pracy za granicą.

2.1.6 Należy podkreślić, że sposób 4 różni się zasadniczo od zasady wolnego przepływu pracowników w UE lub EOG. O ile w UE chodzi o prawo jednostki do decydowania o tym, gdzie chce żyć i pracować, to w przypadku sposobu 4 chodzi o prawo usługodawcy do wjazdu na ustalony okres do kraju (Unii Europejskiej) w celu świadczenia tam usług.

2.1.7 Migracja zarobkowa wchodzi w zakres priorytetów polityki imigracyjnej i polityki rynku pracy i w mniejszym stopniu w zakres priorytetów handlu międzynarodowego. Istnieje niebezpieczeństwo, że czasowa mobilność zatrudnienia doprowadzi do tego, że praca w ramach uregulowań WTO stanie się towarem, podczas gdy dewiza Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) brzmi „praca nie jest towarem”⁽⁴⁾. Sposób 4 dotyczy istot ludzkich, jednak w GATS nie wspomina się o prawach człowieka, prawach pracowniczych i warunkach pracy, niemniej mogą i powinny one być uwzględniane przez kraje członkowskie w ich postulatach, ofertach i zobowiązaniach, tak jak uczyniły to Unia Europejska i jej Państwa Członkowskie.

2.2 Sposób 4 i załącznik w sprawie przemieszczania się osób fizycznych, świadczących usługi zgodnie z Układem

2.2.1 Istniejący w przypadku sposobu 4 związek pomiędzy handlem, migracją i regulacją rynku pracy został uznany w GATS w formie konkretnego załącznika na temat przemieszczania się osób fizycznych. W ustępie 2 tego załącznika zapisano, że „Układu nie stosuje się do środków odnoszących się do osób fizycznych, poszukujących dostępu do rynku pracy członka, jak również do środków dotyczących obywatelstwa, stałego pobytu czy też stałego zatrudnienia”. W przypisie do tego załącznika stwierdzono: „Sam fakt wymogu posiadania wizy dla osób fizycznych określonych członków i brak takiego wymogu w odniesieniu do innych nie będzie uznawany za niweczący lub naruszający korzyści wynikających ze szczegółowego zobowiązania”. Układ mówi ponadto, że państwa mogą stosować środki regulujące wstęp lub pobyt osób fizycznych na swoim terytorium (łącznie z polityką wizową), o ile środki te nie ograniczają działalności handlowej. Załącznik ukazuje, jak skomplikowanym zagadnieniem dla członków WTO jest czasowa mobilność osób fizycznych.

⁽³⁾ Patrz http://www.oecd.org/document/25/0,2340,fr_2649_34145_31773849_1_1_1_1,00.html

⁽⁴⁾ Międzynarodowa Konferencja w sprawie Pracy MOP, Deklaracja z Filadelfii, 1944 r.

2.3 Zobowiązania UE

2.3.1 Zobowiązania przyjęte przez kraje członkowskie WTO odnośnie do sposobu 4 różnią się w określonych aspektach od zobowiązań w zakresie innych sposobów, przede wszystkim tym, że są natury horyzontalnej i tym samym dotyczą wszystkich sektorów wymienionych przez Państwo Członkowskie na liście jego zobowiązań. Jest to wyrazem sposobu regulowania przez urzędy imigracyjne ograniczonej w czasie migracji na podstawie celu wjazdu, kwalifikacji i wykształcenia oraz innych czynników niezależnych od konkretnych sektorów.

2.3.2 Co prawda większość krajów na zakończenie Rundy Urugwajskiej przyjęła zobowiązania odnośnie do sposobu 4, jednak dotyczą one szacunkowo w ponad 90 % tylko wysoko wykwalifikowanego personelu (kierownictwa wyższego szczebla, a także profesjonalistów i specjalistów z chronionym know-how) lub osób podróżujących służbowo. Nawet w przypadku tych wysoko wykwalifikowanych specjalistów, większość zobowiązań funkcjonuje tylko wtedy, gdy usługodawca jest również w stanie utworzyć przedstawicielstwo handlowe w kraju przyjmującym (sposób 3) (tzw. oddelegowanie wewnątrz firmy). Bardzo niewiele krajów przyjęło zobowiązania w odniesieniu do usługodawców bez przedstawicielstwa handlowego w kraju przyjmującym, czy to w przypadku osób zatrudnionych przez przedsiębiorstwa z siedzibą za granicą, czy też w przypadku samodzielnych usługodawców (osób wykonujących wolny zawód przedsiębiorców, itp.). Jeszcze mniej krajów przyjęło zobowiązania w stosunku do osób ze średnimi lub niskimi kwalifikacjami. W rzeczywistości większość krajów podjęła 90 % zobowiązań w odniesieniu jedynie do wysoko wykwalifikowanych pracowników.

2.3.3 Zobowiązania przyjęte w związku ze sposobem 4 w niewielkim stopniu dotyczą poziomu ewentualnie wykonywanej czynności, który w określonych branżach, gdzie sposób 4 jest sam w sobie najważniejszym sposobem świadczenia usług, ma największe znaczenie (na przykład w służbie zdrowia) lub w przypadkach, gdzie nie istnieje przedstawicielstwo handlowe (na przykład usługi budowlane i komputerowe, w których konieczna jest obecność na miejscu).

2.3.4 W Rundzie Urugwajskiej, WE i jej Państwa Członkowskie przyjęły pewne zobowiązania, zgodnie z którymi niektórzy obywatele zagraniczni mogą okresowo wjechać do UE w celu świadczenia usług. Należą do tego również zobowiązania, które zostały przyjęte w ramach dodatkowych negocjacji na temat sposobu 4 po zakończeniu Rundy Urugwajskiej.

2.4 Komisja Europejska i inni członkowie WTO dokonują podziału usługodawców działających w zakresie sposobu 4 na trzy kategorie:

— **Osoby oddelegowane w ramach spółki:** osobami oddelegowanymi w ramach spółki są pracownicy przedsiębiorstwa, którzy czasowo zostają oddelegowani z jednego zakładu tego przedsiębiorstwa poza UE (dyrekcji generalnej, filii, oddziału przedstawicielstwa) do innego zakładu na terytorium UE.

— **Podróżujący służbowo:** w przypadku osób podróżujących służbowo chodzi o przedstawicieli zagranicznego usługodawcy, którzy czasowo wjeżdżają na terytorium UE, aby a) negocjować sprzedaż usług (b) zawierać umowy o sprzedaży usług lub (c) założyć nową siedzibę (filie, oddział przedstawicielstwa, biuro). Podróżujący służbowo sami nie mogą świadczyć usług w UE.

— **Usługodawcy kontraktowi:** w tym przypadku istnieją dwie podkategorie: pracownicy osób prawnych i, na podstawie nowej propozycji Komisji Europejskiej, osoby wykonujące wolny zawód. Pracownicy osób prawnych wjeżdżają czasowo do UE jako pracownicy zagranicznego przedsiębiorstwa, które otrzymało kontrakt na usługę w UE. Osoby wykonujące wolny zawód to osoby działające na własny rachunek, które wjeżdżają czasowo do UE, aby wypełnić kontrakt, który same zawarły.

2.5 Postulaty UE w stosunku do innych członków WTO

2.5.1 UE wezwała 106 członków WTO do przyjęcia dalej idących zobowiązań w stosunku do sposobu 4, przy czym forma tych postulatów była zróżnicowana, w zależności od poziomu rozwoju danego kraju i jego znaczenia jako partnera handlowego. Odzwierciedla to również interesy eksportowe UE w ramach tego sposobu świadczenia usług. UE dąży to tego, aby większość partnerów WTO podjęła zobowiązania w podobnym zakresie, jak zrobiła to UE. Jej żądania dotyczą w szczególności:

- 1) **Osób oddelegowanych wewnątrz spółki świadczącej usługi:** możliwość oddelegowania pracowników na okres do trzech lat do powiązanych przedsiębiorstw, a także możliwość objęcia tymi ustaleniami również krótkich pobytów w celu szkolenia i doksztalcania.
- 2) **Podróżujących służbowo:** oddelegowanie na pobyty do 90 dni.
- 3) **Usługodawców kontraktowych:** pierwotnie składano wnioski odnoszące się do pracowników osób prawnych. Obejmowały one tylko określone sektory (usługi dla przedsiębiorstw oraz usługi w zakresie ochrony środowiska), przedłożono różne listy sektorów w krajach OECD i krajach rozwijających się, których dotyczyły te postulaty. Ponadto w stosunku do najmniej rozwiniętych krajów nie zgłoszono żadnych żądań względem tej kategorii. Postulaty przedstawione partnerom WTO w styczniu ograniczały się do osób wykonujących wolne zawody w wypadku głównych partnerów handlowych.

2.6 Postulaty ze strony członków WTO

2.6.1 W związku z negocjacjami Unia Europejska otrzymała ponad 50 postulatów z innych Państw Członkowskich dotyczących realizacji sposobu 4 na różnych szczeblach: z jednej strony postulowano zwiększenie przejrzystości w odniesieniu do zobowiązań, podczas gdy, z drugiej strony, inni członkowie domagali się zniesienia większości ograniczeń stosowanych w wypadku większości usług.

2.6.2 Znakomita większość postulatów pochodziła z krajów słabiej rozwiniętych i w wypadku niemal połowy tych krajów dotyczyła zniesienia wszystkich ograniczeń (co oznaczałoby całkowicie swobodny przepływ osób), włączenia pracowników o niższym poziomie kwalifikacji, zniesienia kryterium gospodarczego zapotrzebowania lub kryterium szczególnego zapotrzebowania na rynku pracy powiązanego ze sposobem 4. Trzy kraje domagały się od UE zniesienia obowiązku wizowego i zagwarantowania automatycznego zezwolenia na wjazd i pobyt. Wiele krajów domagało się objęcia unijnymi dyrektywami o wzajemnym uznawaniu wykształcenia obywateli krajów trzecich, którzy zdobyli swój dyplom w UE.

2.6.3 Ministrowie handlu krajów słabiej rozwiniętych na swoim drugim spotkaniu w Dhace (Bangladesz) w dniach od 31 maja do 2 czerwca 2003 r. w Deklaracji z Dhaki I (ust. 15 iv) zażądali wolnego dostępu do rynków krajów przemysłowych w celu czasowego wjazdu osób fizycznych, w szczególności niewykwalifikowanych i przyuczonych usługodawców, w ramach sposobu 4, przede wszystkim poprzez uznawanie kwalifikacji zawodowych, uproszczenie procedur wizowych i rezygnację z badań gospodarczego zapotrzebowania.

3. Propozycja UE

3.1 W licznych dziedzinach proponowane są znaczące udoskonalenia. W odniesieniu do **usługodawców kontraktowych** uzgodniono zobowiązania dla około 22 podsektorów (głównie dla profesjonalnych usług i usług dla przedsiębiorstw), jak również dla kolejnych czterech sektorów dla osób wykonujących wolne zawody, o pobytach do 6 miesięcy. Dla tej samej grupy 22 sektorów UE zobowiązała się do nieprzeprowadzania gospodarczych badań zapotrzebowania, lecz zamiast tego do wprowadzenia ilościowych ograniczeń usługodawców, podlegających temu zobowiązaniu. Wysokość tej górnej granicy i szczegóły jej zastosowania muszą jeszcze zostać określone. Ponadto w przypadku młodych ludzi przewidziano możliwość pobytu szkoleniowego do 12 miesięcy w ramach oddelegowania pracowników wewnątrz firmy. Propozycja UE zdecydowanie należy do najbardziej proaktywnych i ambitnych propozycji przedstawionych dotychczas.

4. Oferty państw trzecich

4.1 Jedynie pewna część (38) członków WTO przedstawiła propozycje dotyczące dalszej liberalizacji handlu usługami przed ostatnim terminem ustalonym w Deklaracji z Doha, pomimo faktu, że WTO odpowiada za 91,6 % handlu światowego. Poziom ofert zarówno dla krajów uprzemysłowionych, jak i rozwijających się pozostaje na stosunkowo niskim i ograniczonym poziomie, nawet, jeśli chodzi o jakość. Tym niemniej należy pamiętać, że niektóre kraje, np. Indie, Filipiny, Tajlandia i Indonezja, ponownie sformułowały swoje postulaty na podstawie nowej propozycji UE.

5. Pobytu tymczasowe, rynek pracy i spójność społeczna

5.1 Problemy związane ze sposobem 4 nie ograniczają się tylko do zakresu handlu, lecz dotyczą również szerszych zagadnień polityki migracji i rynku pracy. W ramach migracji rozróżnia się zakres migracji ograniczonej w czasie, który obejmuje zakres migracji zarobkowej. Również sposób 4 GATS sam w sobie stanowi własny zakres częściowy.

5.2 Zakres sposobu 4 nie jest jednak wyraźnie wyznaczony. W tym przypadku należy szczególnie wyjaśnić różnicę pomiędzy migracją zarobkową ograniczoną w czasie a ograniczoną w czasie migracją w celu utworzenia przedstawicielstwa, a przede wszystkim wyjaśnić pojęcie „ograniczenia w czasie”, które może dotyczyć okresów od kilku miesięcy do ponad pięciu lat. Ponadto dotychczas nie zdefiniowano jakich kategorii pracowników dotyczy ten sposób. Warto również zauważyć, że UE (Traktat) i WTO nie stosują terminu „migracja tymczasowa” w ten sam sposób.

5.3 Wiadomo, że sposób 4 ma dotyczyć ograniczonego środowiska wysoko wykwalifikowanych specjalistów i osób wykonujących wolne zawody. Jeśli wykorzystanie uregulowań sposobu 4 w przyszłości miałyby być rozszerzone na inne kategorie pracy i pracowników, wówczas potrzebna byłaby jasna i ścisła definicja okresu tymczasowego i dokładniejsze określenie pojęcia „usługodawca”. Tym niemniej i z uwagi na fakt, że konwencje handlowe nie są odpowiednio do regulacji praw pracowniczych, konieczne byłoby dla jasności sytuacji rozszerzenie obowiązywania Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy oraz następnych oświadczeń z roku 1988 na kategorie przypadające na sposób 4⁽⁵⁾. Dokumenty te same w sobie stanowią prawny punkt odniesienia. Karta Praw Podstawowych przyjęta w Nicei jest szczególnie ważna dla Państw Członkowskich UE, w szczególności biorąc pod uwagę, że została ona teraz włączona do projektu Traktatu Konstytucyjnego.

5.4 Byłoby to bardzo ważne dla wielu osób wykonujących wolne zawody i prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą („independent contractor professionals”), a także ze względu na kwestie ubezpieczeń emerytalnych i ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Oczywiście zagadnienie emigracji musi zostać uregulowane pomiędzy poszczególnymi państwami, a nie w ramach WTO. Jednak określone aspekty dotyczące pracy, jak prawa i ubezpieczenie społeczne, muszą być również omawiane na płaszczyźnie międzynarodowej (na przykład w ramach MOP).

6. Wnioski i zalecenia

6.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny uznaje, że dalsza liberalizacja światowego handlu usługami jest istotna dla wzrostu gospodarczego zarówno w krajach rozwijających się, jak i krajach uprzemysłowionych, wskazuje jednak na brak oszacowania skutków na płaszczyźnie społecznej i dla rynku pracy w krajach pochodzenia i w krajach przyjmujących.

⁽⁵⁾ http://www.ilo.org/dyn/declaris/DECLARATIONWEB.INDEXPAGE?var_language=EN

6.2 Komitet uznaje ponadto znaczenie prawa członków WTO do regulacji świadczenia usług i wydawania w tym zakresie nowych przepisów.

6.2.1 Komitet popiera wstępne propozycje przedłożone przez UE dotyczące dalszej liberalizacji w ramach sposobu 4 GATS, jednak pod warunkiem, że zachowane zostaną podstawowe normy pracy, narodowe przepisy dotyczące pracy i istniejące układy zbiorowe w krajach przyjmujących. Komitet popiera i wyraża zadowolenie z powodu zawarcia przez Komisję praw pracowników świadczących pracę na rzecz pracodawcy na swojej liście zobowiązań.

6.2.1.1 Propozycja włączenia do oferty kategorii „praktykanci wewnątrz spółki” może być bardzo interesująca zarówno dla wielonarodowych przedsiębiorstw w UE, jak również dla młodej kadry kierowniczej i przedsiębiorstw w państwach trzecich. Oczywiście należy przy tym jasno zdefiniować charakter kształcenia w ramach tego typu stosunków umownych, by uniknąć ryzyka, że przekształcą się one w niedostatecznie wynagradzaną pracę w sektorze usług i że stanowiąc będą naruszenie przepisów krajowych dotyczących kształcenia (w formie przepisów ustawowych, układów zbiorowych lub też na drodze przestrzegania międzynarodowych praw pracowniczych).

6.2.2 UE proponuje również nowe zobowiązania odnośnie do osób wykonujących wolne zawody, prowadzących samodzielną działalność jako usługodawcy kontraktowi, nawet jeśli miałyby to dotyczyć tylko kilku podsektorów i wysoko wyspecjalizowanych specjalistów⁽⁶⁾.

6.2.3 Komitet podkreśla, że ważne jest, aby członkowie UE podjęli działania w celu wprowadzenia ochrony pracowników z umowami o pracę na czas określony oraz zagwarantowania niedyskryminacji i wprowadzenia odpowiednich mechanizmów kontroli, np. w oparciu o zasady Konwencji MOP nr 95 dotyczące ochrony wynagrodzenia.

6.2.4 Szczególnie w obliczu przyszłego rozszerzenia/przyszłych rozszerzeń UE o państwa, w których układy zbiorowe są rzadkością, będzie także konieczne wprowadzenie dobrych mechanizmów kontrolnych.

6.2.5 W celu dalszej liberalizacji handlu usługami, zdaniem Komitetu w UE należy po pierwsze:

- 1) wyjaśnić, że dyrektywa dotycząca delegowania pracowników stanowi ponadto podstawę ograniczonej w czasie imigracji pracowników;
- 2) wyjaśnić, jakie ramy prawne odnoszą się do liberalizacji sektora usług na rynku wewnętrznym UE (patrz projekt dyrektywy w sprawie usług na rynku wewnętrznym). Jest to

⁽⁶⁾ W sprawozdaniu UNICE z Cancun „Moving Forward Together”, z lipca 2003 r. sposób 4 został zdefiniowany jako „temporary movement of key business personnel” (czasowy wjazd pracowników na stanowiskach kierowniczych).

temat, który w ostatnich miesiącach jest przedmiotem szczególnych kontrowersji;

- 3) dokonać wyraźnego rozróżnienia pomiędzy usługami użyteczności publicznej (m.in. służba zdrowia, edukacja, dostarczanie wody, prądu, gazu itd.), usługami gospodarczymi i niegospodarczymi, handlowymi i niehandlowymi oraz usługami innego rodzaju.

6.3 Pomimo napotykaných trudności, Komitet zasadniczo odnosi się pozytywnie do propozycji Europejskiego Forum Usług (ESF), aby opracować w ramach WTO przepisy dotyczące zezwolenia GATS. Ułatwiłoby to wjazd usługodawców do UE i państw trzecich oraz czyniło bardziej przejrzystą kontrolę wykorzystania sposobu 4.

6.4 Dla wielu krajów rozwijających się niebezpieczeństwo „drenażu mózgow” jest bardzo konkretne. Panuje tam np. brak pielęgniarek, które emigrują do krajów rozwiniętych, gdzie brakuje wykwalifikowanego personelu. Komitet proponuje, aby Komisja i Państwa Członkowskie (wzorując się na służbie zdrowia w Wielkiej Brytanii, gdzie w przypadku pielęgniarek stworzono reguły postępowania rekrutacyjnego) opracowały uregulowania lub procedury, aby zapobiec utracie przez państwa rozwijające się wykwalifikowanego i wyspecjalizowanego personelu, która sprawia, że państwa te nie mogą sprostać potrzebom swoich własnych obywateli.

6.5 Komitet wzywa UE i Państwa Członkowskie, aby w chwili obecnej nie akceptowały żadnego rozszerzenia zakresu obowiązywania sposobu 4 na przyuczony lub niewykwalifikowany personel. Mogłoby to doprowadzić do zagrożenia podstawowej zasady Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), według której „praca nie jest towarem”. Pozycja przyuczonego lub niewykwalifikowanego personelu z zagranicy na rynku pracy jest prawie zawsze słabsza. Zagraniczni menadżerowie i specjaliści lub wysoko wykwalifikowane osoby wolnych zawodów, prowadzące samodzielną działalność gospodarczą, mają zwykle mocniejszą pozycję i są dobrze chronieni.

6.6 Komitet nie może zaakceptować faktu, że czasowy wjazd, a de facto czasowa migracja pracowników regulowana jest w pierwszym rzędzie przez WTO i GATS bez żadnych gwarancji przestrzegania praw człowieka i podstawowych norm pracy, takich jak niedyskryminacja. Dobra współpraca pomiędzy WTO, a przynajmniej pomiędzy MOP, Międzynarodową Organizacją ds. Migracji i ONZ w celu ochrony okresowych imigrantów musi być warunkiem wstępnym dalszego poszerzenia zakresu obowiązywania sposobu 4 w WTO. Pod tym względem rola MOP zwiększyłaby się — organizacja ta stałaby się trójstronnym forum dialogu i być może organem koordynującym.

6.7 Zdaniem Komitetu wszystkie rządy europejskie powinny ponownie rozważyć ratyfikację Międzynarodowej konwencji ochrony praw pracowników migrujących i ich rodzin, która weszła w życie w lipcu 2003 r. W tej konwencji zdefiniowano prawa czasowych imigrantów, np. prawa „pracowników dopuszczonych do określonego zatrudnienia”. Nawet bez ratyfikacji konwencja ta powinna odgrywać rolę politycznego kompasu jako szereg uznawanych międzynarodowych norm⁽⁷⁾. Konwencja nr 146 MOP została ratyfikowana przez 6 Państw Członkowskich bądź państw przystępujących (przed i po rozszerzeniu) oraz przez cztery inne państwa europejskie. Uregulowania Konwencji powinny być stosowane wraz z Zaleceniem nr 151. Należy stosować odnośne artykuły Europejskiej Karty Społecznej (Rady Europy). Działania podejmowane przez UE w ramach Sposobu 4 GATS muszą być zgodne z tymi normami, w szczególności z takimi, do których zobowiązali się Członkowie UE.

6.8 Komitet popiera decyzję Parlamentu Europejskiego odnośnie do układu ogólnego w sprawie handlu usługami (GATS) w ramach WHO i do różnorodności kulturowej (12.3.2003), a w szczególności przywołane w niniejszej opinii w kolejności punkty 5, 10 i 11, oraz wzywa Komisję i Państwa Członkowskie do uwzględnienia ich w negocjacjach dotyczących GATS.

Punkt 5: „odnosi się do tego, że uczestnictwo w GATS jest dobrowolne, a jego zasady nie nakazują prywatyzacji, deregulacji,

ani też określonego stopnia liberalizacji jako takiej. Jednak obstaje przy tym, aby nie poddawać naciskom krajów rozwijających się i krajów najsłabiej rozwiniętych, aby te liberalizowały swoje usługi, a w szczególności usługi użyteczności publicznej”.

Punkt 10: „popiera propozycję, aby otworzyć przed krajami rozwijającymi się w szczególności lepsze możliwości świadczenia usług dla rynku UE na drodze ograniczonej w czasie imigracji wykwalifikowanych pracowników, podkreśla jednak, że w negocjacjach musi zostać zagwarantowana ochrona robotników wędrujących przed wszelkimi formami dyskryminacji; wskazuje na to, że normy prawa pracy Unii Europejskiej i Państw Członkowskich, przepisy o płacy minimalnej i układy zbiorowe dotyczące wynagrodzenia muszą być stosowane w tych wszystkich przypadkach, niezależnie od tego, czy pracodawca jest zarejestrowany w jednym z Państw Członkowskich Unii Europejskiej”.

Punkt 11: „podkreśla, że” obecność handlowa „(inwestycje) nadal podlega podatkowym, społecznym i pozostałym działaniom regulacyjnym poszczególnych krajów, wskazuje na prawo uzależnienia obecności handlowej zagranicznych przedsiębiorstw od przestrzegania Trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej MOP oraz nowo sformułowanych wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych.”

Bruksela, 8 czerwca 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Na przykład, układy GATS nie wspominają o prawach małżonków i dzieci.